

Рецензія

на дисертацію Вольського Олега Івановича

на тему «Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади: порівняльний аналіз на прикладі республіки Польща та України», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія

Робота присвячена проблемі, яка є актуальною не лише в науково-пізнавальному плані, але також має вагоме практичне значення. Місцеве самоврядування забезпечує реалізацію широкого спектру завдань. Традиційно зосереджують увагу на соціально-економічних питаннях, можливостях їх розв'язувати більш оперативно та ефективніше, із врахуванням місцевих реалій. Не менш важливим аспектом місцевого самоврядування є безпосереднє залучення громадян до вирішення тих чи інших проблем місцевої громади, і як наслідок – формування вищого рівня громадянської відповідальності, що є цілком слушним. Та війна продемонструвала вагому роль місцевого самоврядування і у вирішенні стратегічних завдань оборонного характеру. Що у свою чергу засвідчує, що проблема місцевого самоврядування зберігає свою і наукову і пізнавальну актуальність. Постійно постають нові виклики, які нам ще невідомі, чи не у повній мірі усвідомлені, і як наслідок – потребують нових інтелектуальних та організаційних відповідей.

О.І. Вольський демонструє зважений підхід до вирішення наукових завдань. Логічно вмотивована структура роботи сприяє послідовному викладу матеріалу та обґрунтуванню авторського бачення проблеми. Слушно виокремлено найголовніше – як щодо актуальності і мети дослідження.

Дисертаційне дослідження О.І. Вольського заповнює прогалини в дослідженні місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади в контексті гармонізації суспільних та особистих інтересів. Важливим і позитивним моментом є залучення досвіду Польщі, яка має вагомий як теоретичні напрацювання так і вагомий емпіричний досвід, достатньо позитивний.

Зважено сформульовано об'єкт і предмет дослідження. Про належну академічну якість роботи свідчить широкий спектр методологічної основи дисертаційного дослідження, де вдало поєднані як загальнонаукові чи загально логічні методи.

Дана дисертація є оригінальною у вітчизняній політичній науці спробою дослідженні місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади на основі порівняльного аналізу досвіду Польща та України в контексті гармонізації суспільних та особистих інтересів.

Чітко охарактеризовано наукову новизну отриманих результатів дисертаційної роботи (с.22-26). До найбільш вагомих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, слід віднести такі:

- встановлено та доведено, що чим більш успішною, демократизованою та євроінтегрованою є та чи інша країна або частина світу, тим більш розвиненою та запозичуваною у ній є теорія і практика місцевого самоврядування у контексті децентралізації влади. Саме тому аргументовано, що місцеве самоврядування та децентралізація влади – це фільтри локальних інтересів, мобілізатори й промоутери інституційних, соціально-економічних і демократичних реформ та цінностей тощо;

- теоретико-методологічно доведено, що про децентралізацію влади – політичну, адміністративну та фіскальну (які необов'язково спаралелюються, але обов'язково комбінуються) – не треба говорити ні позитивно, ні негативно, ні ціннісно, а натомість її доцільно контекстуалізувати, характеризуючи її ефекти залежно від ситуації і політичного й інституційного дизайну, адміністративно-територіального та політичного устрою і фінансово-фіскального середовища, які важливі для розвитку й реформування місцевого самоврядування;

- виявлено, що місцеве самоврядування – це і атрибут становлення й розвитку демократії, і запобіжник «ерозії» демократії та делегітимізації влади;

- показано, що: деякі громади характеризуються низькою стабільністю і високою інституційною ефективністю, а деякі навпаки, хоч усереднено кращою є ситуація зі стабільністю, а не ефективністю громад у виконанні базових завдань; існує часткова залежність між інституційною ефективністю місцевого самоврядування в громадах й стабільним виконанням ними поставлених функцій і завдань; у Польщі, на відміну від України, успішність реформ місцевого самоврядування та децентралізації влади зумовлена їхнім швидким ініціюванням та реалізацією відразу після краху режиму «реального соціалізму», бо майже автоматично встановлено, а згодом імплементовано впливовий функціонал громад, навіть попри спроби рецентралізації влади; у Польщі на рівні громад (але не на вищому рівні) традиційно (фактично і формально) властива персоналізація політики через деполітизацію,

департизацію і технократизацію, а в Україні – персоналізація політики через політизацію, партизацію і регіоналізацію, через що довіра до влади на рівні громад є вищою у першій країні, а не в другій;

- підсумовано, що найкращої, універсальної і єдиної моделі децентралізації влади не існує, а натомість конкретні моделі розвитку місцевого самоврядування треба виробляти з огляду на особливості соціального, економічного, політичного, культурного, історичного і навіть географічного розвитку.

Головне теоретичне значення дисертаційної роботи полягає у тому, що її результати, ідеї, висновки та узагальнення можна застосовувати й надалі в розвитку та уточненні проблематики взаємовпливу і взаємозв'язку поступу місцевого самоврядування, особливостей адміністративно-територіального устрою та процесів централізації, децентралізації або рецентралізації влади, причому не лише в Польщі й Україні чи загалом у країнах, відповідно, Центрально-Східної та Східної Європи, але й суто теоретико-методологічно та концептуально. Зроблено наголос на важливості проблеми легітимності влади і дослідник аргументовано до неї звертається. Зокрема, на с. 71 О.І. Вольський зауважує «враховуючи таку логіку трактування легітимності влади, її доречно застосовувати й щодо рівня місцевого самоврядування». На с. 128: «польські реформатори сконструювали досить унікальні інститути, покликані пов'язати нові місцеві еліти у професійне співтовариство із загальним розумінням його мети, повноважень і проблем». Перед нами чітка характеристика і стратегії реформ самоврядування і розуміння причин їх успіху. І відповідь на питання про причини складного, і не завжди ефективного шляху відповідних реформ в Україні.

Вагомою складовою, яка засвідчує якість дослідження є повнота викладу результатів в опублікованих працях. За темою дисертації опубліковано 11 наукових праць: із них 3 – наукові статті у вітчизняних фахових виданнях з політичних наук, 2 – наукові статті в зарубіжних виданнях, 6 – тез доповідей на науково-практичних конференціях. Важливим і цінним компонентом роботи є додатки.

Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на теоретичних і методологічних засадах політичної науки, узагальненні існуючих ідей та поглядів сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків, використанні комплексу спеціальних та загальнонаукових методів.

Представлена до захисту дисертація О.І. Вольського «Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади: порівняльний аналіз на прикладі республіки Польща та України» є самостійним і оригінальним науковим дослідженням, яке містить раніше не захищені наукові положення, отримані автором нові науково обґрунтовані результати.

Зміст дисертації, поставлені завдання відповідають вимогам, які висуваються до здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія, з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Запропоновані О.І. Вольським пропозиції і практичні рекомендації в його дисертаційному дослідженні здатні позитивно вплинути на формування сучасних наукових пошуків і практичну діяльність органів місцевого самоврядування влади, що є реальним внеском як у подальший розвиток політичної науки так і політичні процеси в українському суспільстві.

Враховуючи актуальність, новизну, теоретичну і практичну значущість одержаних дисертантом наукових результатів, Вольський Олег Іванович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія.

Рецензент:

доктор політичних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії
політичної науки Львівського
національного університету
імені Івана Франка

І. Я. Вдовичин